

Handläggare: Inger Outzen

Telefon: 0850810053

KRIS och KATASTROFPLAN

Plan för psykiskt och socialt omhändertagande vid störningar, allvarliga och extraordinära händelser

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutar hösten 2012 om ett nytt Trygghets- och säkerhetsprogram för Stockholms stad, avsett att gälla 2013 – 2016. Det nya Trygghets- och säkerhetsprogrammet anger, liksom det tidigare, att alla förvaltningar och bolag ska ha en beredskap och en organisation för psykosocialt stöd (POSOM - lokal samordnings- och ledningsfunktion för människor i behov av psykosocialt stöd) som kan etableras vid uppkomna nödsituationer, för att i möjligaste mån avhjälpa och minimera konsekvenserna av de olyckor som sker. Stadsdelsnämnderna har ett geografiskt områdesansvar för respektive nämndsområde och ska så långt som möjligt själva hantera uppkomna händelser, men vid allvarliga situationer som berör flera nämnder eller som är för stora för att hanteras av en enskild stadsdelsnämnd kan insatserna koordineras av stadens centrala krisledningsorganisation

Begrepp

Tre principer är centrala för stadens hantering av störningar och kriser:

- *Ansvarsprincipen* innebär att den som ansvarar för en verksamhet under normala förhållanden har motsvarande ansvar även under krissituationer.
- *Likhetsprincipen* innebär att en verksamhets lokalisering och organisation så långt det är möjligt ska vara densamma i kris eller krig som under normala omständigheter. Förändringar ska alltså inte bli mer omfattande än vad situationen kräver och verksamheten ska också, om det är möjligt, skötas på samma plats som under normala förhållanden.
- *Närhetsprincipen* innebär att en kris ska hanteras så nära de berörda som möjligt. Det vill säga den instans som är närmast ansvarig för den ordinarie verksamheten ska leda de åtgärder som krävs för att kunna hantera händelsen på ett effektivt sätt.

Olika typer av önskade händelser

För att skapa en tydlig struktur utgår Stockholms stad ifrån tre nivåer som beskriver önskade händelsers allvarlighetsgrad: *störning*, *allvarlig händelse* och *extraordinär händelse*:

- *Störning*

En störning är en händelse som kan hanteras inom verksamhetens ordinarie organisation. En störning kan kräva centralt stöd, till exempel samordnad information eller samordning, om fler än en av stadens förvaltningar eller bolag berörs. För det fall centralt stöd behövs beslutar stadsdirektören i första hand, stadens säkerhetschef i andra hand, om detta.

- *Allvarlig händelse*

En allvarlig händelse är en händelse som kräver stadsövergripande samordning och/eller centrala bedömningar och prioriteringar av resurser. Stadsdirektören fattar beslut om centralt stöd i samråd med berörda förvaltningar och bolag

- *Extraordinär händelse*

Om krisledningsnämndens ordförande bedömer att en händelse är extraordinär kan denne besluta att aktivera den centrala krisledningsnämnden. Krisledningsnämnden i Stockholms stad har mandat att fatta beslut om att överta hela eller delar av verksamhetsområden i nämnderna i den omfattning som anses nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsens art och omfattning.

Planens tillämpning

Föreliggande plan beskriver POSOM-organisationen för Östermalms stadsdelsförvaltning. Planen gäller Östermalms stadsdelsnämnd, omfattande Engelbrekt, Hedvig Eleonora och Oscars församlingar.

Stadsdelsnämnd och förvaltning har det yttersta ansvaret för att de som vistas i stadsdelen får den hjälp och det stöd de behöver vid en störning/allvarlig händelse/extraordinär händelse. Beredskapen ska finnas till hands för att hjälpa direkt drabbade såsom oskadade, överlevande, anhöriga och vänner till döda och skadade.

Planen är ett grunddokument för att verksamheten ska kunna starta och reglerar därför få detaljer. Den aktuella situationen är vägledande för den fortsatta verksamheten. Åtgärderna anpassas efter behov och målgrupp.

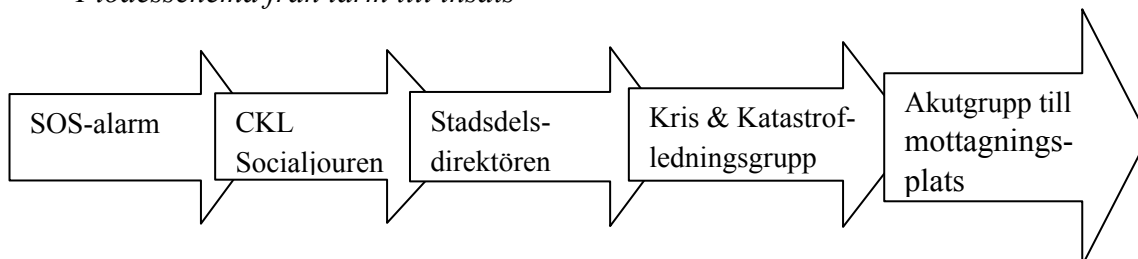
Stadsdelsförvaltningens uppgifter vid räddningsinsatser är att:

- Bistå olycksdrabbade med psykosocialt stöd och i förekommande fall med mat och logi.
- Ge stöd och hjälp till chockade personer samt underrätta anhöriga, i samarbete med bl.a. sjukvårdens PKL-grupp (se nedan)

- Flytta personer eller erbjuda plats dit de själva kan ta sig till för att vara säkra

Arbetsordning

Flödesschema från larm till insats

Oavsett tidpunkt för olyckan ska larmet från Länsalarmeringscentralen (SOS-alarm), polis- eller brandmyndighet gå till stadens centrala krisledningsorganisation CKL (Säkerhetsenheten på Stadsledningsledningskontoret SLK) och/eller stadens socialjour. CKL och/eller Socialjouren kontaktar stadsdelsdirektören om resurser behövs från stadsdelsförvaltningen.

Stadsdelsdirektören sammankallar Kris och Katastrofledningsgrupp och Akutgrupp, utser operativ arbetsledning för att bistå olycksdrabbade.

Mottagningsplats upprättas vid behov. Socialjouren ska alltid informeras om händelsen.

Vid större allvarliga och extraordinära händelser ansvarar CKL för samordning av krishantering och kriskommunikation. CKL kan även uppdra åt Socialjouren att samorda sociala stödinsatser.

Intern beredskapsorganisation

Stadsdelsdirektören

Stadsdelsdirektören är social insatschef och har det övergripande ansvaret att samordna de insatser som vilar på förvaltningen vid en större olycka eller katastrof, och bedömer efter överläggning med CKL och räddningsledning på plats i vilken utsträckning förvaltningens beredskapsplan ska sättas i verket.

Stadsdelsdirektören avgör om Kris och Katastrofledningsgruppen (se nedan) ska sammankallas. Om stadsdelsdirektören inte är anträffbar vid det aktuella tillfället sammankallas Kris och Katastrofledningsgruppen av avdelningschefen för Socialtjänsten i första hand och avdelningschefen för Äldreomsorgen i andra hand.

Stadsdelsdirektören ansvarar för att berörda förtroendevalda informeras.

Enligt Trygghets- och säkerhetsprogrammet ska nämnd och förvaltning arbeta förebyggande för att stärka den upplevda trygghetskänslan och faktiska beredskapen för det oväntade. Stadsdelsdirektören sammankallar inom ramen för det ordinarie arbetet ett nätverk bestående av externa samarbetspartners såsom brandförsvaret, polis, sjukvård, församlingar, Röda korset m fl. i det brottsförebyggande rådet. Syftet är att utbyta information, samfällt förebygga och vidta förberedelser för att kunna hantera uppkomna situationer också de lägen där samhällets normala resurser inte räcker till.

Kris och Katastrofledningsgrupp

Kris och Katastrofledningsgruppen har lednings- och samordningsansvar för de sociala insatserna på en olycksplats och är underställd räddningsledaren inom brandförsvaret. Gruppen består av förvaltningsledning utökad med informatör och webb-informatör samt säkerhetssamordnare.

Kris och Katastrofledningsgruppen kallar in Akutgruppen för att dessa ska bege sig till mottagningsplats, och i särskilda fall även till olycksplats. Kris och Katastrofledningen utser enhetschef/chefer för Akutgruppens operativa arbete. Kris och Katastrofledningsgrupp och/eller Akutgrupp kan förstärkas med lokalintendent, inköpare m fl från den egna förvaltningen. Även stödpersoner från landstinget, kyrkan och övriga berörda organisationer kan kallas in.

Kris och Katastrofledningsgruppen larmar de verksamheter som berörs, såsom förskolor, skolor, fritidshem och öppna hemvårdsenheter, servicehus, gruppboenden.

Kris och Katastrofledningsgruppens representanter skall alltid ha en aktuell adress- och telefonförteckning tillgänglig både på arbetsplatsen och i hemmet för att snabbt kunna kalla in akutgrupp och andra nyckelpersoner.

Vid behov utses en mottagningsplats på uppdrag av räddningsledaren.

Kris och Katastrofledningsgruppen utser vilka som ska ansvara för kontakten med massmedia och informationen till invånarna i stadsdelen.

Akutgrupp

Akutgruppen består socialsekreterare, biståndshandläggare, sjuksköterska (MAS) fältassistenter, It-pedagoger m fl, antalsmässigt löpande 20-30 personer. Chefer på Östermalms stadsdelsförvaltning ansvarar för att utse och namnge personal att stadigvarande ingår i Akutgruppen.

Gruppen samarbetar i förekommande fall med socialjouren och följer de instruktioner som räddningsledaren ger. Akutgruppen gör en bedömning av

hjälpbehov såsom psykosocialt stöd, behov av mat och logi och kan besluta om direkta insatser.

Telefonförteckningar

Representanterna i förvaltningens Kris och Katastrofledningsgrupp och i Akutgruppen ska alltid ha uppdaterade telefonförteckningar till nyckelpersoner som ingår i förvaltningens kris och katastrofberedskap. Detta gäller även socialjouren. Säkerhetssamordnare/verksamhetscontroller ansvarar för att listorna hålls aktuella.

Ledningsplats

Plats där beredskapsgruppen samlas och leder arbetet är sammanträdeslokalen Hjorten, Karlavägen 104 (102), 6 tr.

Mottagningsplats

Räddningsledaren kan begära att stadsdelsförvaltningen upprättar en mottagningsplats för drabbade och anhöriga i behov av psykiskt och socialt stöd. Räddningsledaren beslutar när personer ska överföras från skadeplatsens uppsamlingsplats till förvaltningens mottagningsplats. Transport från olycksplatsen till mottagningsplatsen sköts av polisen.

Stadsdelsdirektören utser en chef för mottagningsplatsen, och kan därvid kalla in lämplig enhetschef. Stadsdelsdirektören beslutar också när mottagningsplatsen ska avvecklas efter samråd med räddningsledaren.

Mottagningsplatsen kan förläggas till någon av förvaltningens eller kyrkans lokaler. Förvaltningen ansvarar för att lokalen är tillgänglig för funktionshindrade. Mottagningsplatsen kan bemannas med personal från stadsdelsförvaltningen och landstinget, från kyrkan samt övriga organisationer. Aktuell planerad/tillgänglig mottagningsplats bland förvaltningens lokaler anges i checklista.

Extern ansvarsfördelning/beredskapsorganisation

SOS-alarm

Nödnumret 112 är gemensamt för all räddningstjänst, akutsjukvård och polis. SOS-operatören intervjuar den uppringande så att rätt kombination av resurser kan larmas. Om insatser behövs från socialtjänsten kontaktas alltid socialjouren.

Socialjouren

Socialjourens uppgifter vid räddningsinsatser är att:

- bedöma om ytterligare resurser behövs från stadsdelsförvaltningen och i dessa fall kontakta stadsdelsdirektören

- ansvara för de psykosociala insatserna till dess stadsdelsförvaltningen tagit över
- rapportera till räddningsledaren när stadsdelsdirektören övertagit ansvaret
- lämna skriftlig rapport till förvaltningen om vad som inträffat och vad socialjouren varit behjälplig med

Vid mindre tillbud, olycka eller brand som inträffar utanför kontorstid, informerar socialjouren stadsdelsförvaltningen nästföljande dag.

Socialjouren kan även vara behjälplig om en katastrof inträffar utanför kommungränsen och kontakter då den stadsdelsförvaltning som ligger närmast olycksområdet för att mobilisera personal.

Brandförsvaret (räddningstjänsten)

Vid olyckshändelser/katastrofsituationer har brandförsvaret tillsammans med polisen och ambulanstjänsten ansvaret för de omedelbara åtgärderna på en olycksplats. Brandförsvaret uppgifter vid räddningsinsatser är att upprätta en ledningsplats och ansvara för:

- räddning av människoliv
- räddning av egendom
- räddning av miljö
- meddelande till allmänheten, t ex varning
- information till allmänhet och massmedia om olyckan och räddningsarbetet

Ansvarigt brandbefäl – räddningsledaren - leder räddningsarbetet och är överordnad all personal vid det akuta hjälparbetet. Till sin hjälp har räddningsledaren en polisinsatschef och en insatsläkare och ansvarar för att det finns en restvärdesledare (ställföreträdare för försäkringsbolagen) på plats.

Polisen

Polisens uppgifter vid räddningsinsatser är:

- trafikreglering
- avspärrning av skadeområdet
- utrymning och bevakning av skadeområdet
- registrering och identifiering
- uppsamling och omhändertagande av gods såsom personliga tillhörigheter
- underrättande av anhöriga
- medverka vid information till massmedia i samarbete med brandförsvaret
- utredning av olycksorsak
- eftersökning av försvunna personer

Polisen ansvarar för transporterna från olycksplatsen till den mottagningsplats stadsdelsförvaltningen upprättat.

Sjukvården

Primärvården

Personer med lättare skador och sjukvårdsbehov omhändertas av primärvården.

Akutsjukhusen

Akutsjukhusens sjukvårdsgrupper ansvarar för det akuta behovet av sjukvård vid skadeplatsen och transporter till sjukhus. I sjukvårdsgruppen ingår läkare och sjuksköterskor som kommer från akutmottagning, anestesi- och intensivvårdsavdelning. Insatsläkaren leder sjukvårdens arbete från katastrofplatsen i samverkan med räddningsledaren.

Psykologisk/psykiatrisk krisstödsledning PKL

Vid en allvarlig händelse finns inte bara behov av medicinsk vård. Många, både drabbade och anhöriga, är chockade och kan behöva stöd och omsorg.

PKL-gruppen (Psykosocial katastrofledningsgrupp) på S:t Görans sjukhus samordnar det psykiska och sociala omhändertagandet i det akuta skedet. PKL-gruppen kallas vanligen genom SOS-alarmering och finns med i ett tidigt skede. Primärvården och den öppna psykiatrin ansvarar i samverkan med PKL-gruppen för uppföljande insatser.

I varje landsting ska det därför finnas beredskap för psykiatriskt och psykosocialt omhändertagande, en så kallad PKL-grupp (PKL står för psykologisk/psykiatrisk krisstödsledning).

PKL-gruppen ingår i landstingets sjukvårdsledning. Under sjukvårdsledaren ansvarar gruppen för att leda och samordna det psykologiska/psykiatriska krisstödet. Vid en inträffad allvarlig händelse samverkar PKL-gruppen med kommunens krisstödsledning, med PKL-grupper vid andra sjukhus liksom med andra stödinsatser i samhället.

I PKL-gruppen kan ingå:

- psykiatriker
- psykolog
- sjukhuspräst
- diakon
- sjuksköterska

- kurator

Gruppen ansvarar bland annat för att drabbade får uppföljning på hemorten och även för att stödpersoner och annan sjukvårdspersonal får tillgång till avlastande samtal.

CeFAM Kris- och katastrofpsykologi

CeFAM Kris- och katastrofpsykologi är ett regionalt kunskapscentrum för kris- och katastrofpsykologiska frågor inom Stockholms läns landsting. CeFAM Kris- och katastrofpsykologis uppdrag kan sammanfattas i tre huvudområden:

- Expertstöd och beredskap
- Prevention av psykisk ohälsa
- Metodutveckling och forskning

Expertstöd och beredskap

CeFAM stödjer landstingets jourhavande tjänsteman och medverkar i den regionala katastrofmedicinska ledningen vid allvarliga händelser men ger också stöd, råd och kunskap till personal som möter drabbade eller som själva riskerar att utsättas för extraordinära händelser i arbetet.

Prevention av psykisk ohälsa

Enhetens medarbetare sammanställer och förmedlar riktad information till drabbade grupper, till personal som möter drabbade och till allmänheten - samt ger riktad utbildning till och erbjuder träningsmöjligheter för personal som möter krisdrabbade. CeFAM medverkar också vid utformning av handlingsplaner för att förebygga psykisk ohälsa vid krishändelser.

Metodutveckling och forskning

Kontinuerligt kunskapssökande genom utvärdering av stödinsatser. Inläring med utgångspunkt erfarenheter från genomförda utbildningar och inträffade katastrofer. Forskning fokuseras på människors reaktioner på potentiellt traumatiserande upplevelser samt förutsättningar för återhämtning samt på olika former för stöd till berörd personal.

Frivilligorganisationer

Kyrkan/församlingar

Präster, diakoner m.fl. inom församlingar av olika slag bistår de drabbade med hjälp och stöd vid akuta händelser och i det fortsatta arbetet med krisbearbetning samt andra kurativa insatser. Kyrkans personal kan också bistå polisen vid underrättelser om dödsfall. Om de drabbade tillhör andra samfund kan kyrkan

hjälpa till att kontakta dessa. Kyrkorna kan vid behov ställa upp med samlingslokaler.

Röda Korset

Röda Korset har ett totalförsvarsåtagande med utbildning av civilsamariter, sjukvårdare etc. Vid nödsituationer har de möjligheter att införskaffa filter, kläder och övriga förnödenheter.

Stockholms Civilförsvarsförening

Föreningen är en idéburen, medlemsdriven organisation, som ingår Civilförsvarsförbundet, för säkerhet till vardags och vid kris. De kan utbilda och informera om hur man kan förebygga och förbereda sig för utsatta lägen, samt utgöra en resurs som länk mellan kommunen och enskilda.

Kontakter med massmedia/ Information

I akutskedet är det räddningsledaren som ansvarar för vilken information som lämnas till massmedia och när. Räddningsledaren kan utse ett särskilt pressbefäl som ansvarar för samarbetet med massmedia.

I övrigt är det stadsdelsdirektören som ansvarar för informationsutflödet och utser informationsansvarig och vilka telefonnummer allmänheten kan ringa till. Stadsdelens och stadshusets respektive växeltelefonister samt personal vid förvaltningen kan vid behov avdelas att bemanna ytterligare linjer för att alla som ringer ska nå någon för information.

Riksradio, lokalradio och TV har bestämda uppgifter när det gäller att informera lokalbefolkningen vid större olyckor och katastrofer. Vid behov att snabbt komma ut med information sänds "Viktiga Meddelanden till Allmänheten" (VMA). Även riks- och lokalpress spelar en stor roll.

Stadens webbsida www.stockholm.se inklusive stadsdelsförvaltningarnas dito är tillgänglighetsanpassad enligt internationell standard (WAI – Web Accessibility Initiative) så att webben ska kunna användas av människor med funktionshinder. Anpassningar har skett för synskadade genom att ge informationen utan ramar. Det är också möjligt att lyssna på informationen för den som har ett ljudkort kopplat till sin dator.

Respektive enhetschef ansvarar för att personal blir informerade.

För information om drabbade personer hänvisas till polisen eller sjukvårdens informationstelefonnummer.

Efterarbete

Psykiskt och socialt efterarbete

När de akuta insatserna är genomförda ska Kris och Katastrofledningsgruppen samlas för att planera och besluta om det psykosociala efterarbetet. En utgångspunkt för detta kan vara en genomgång av den uppgjorda förteckningen över vilka personer som befann sig på mottagningsplatsen och vilka insatser som genomförts.

Kris och Katastrofledningsgruppen ska i förekommande fall ha kontakt med sjukhusets PKL-grupp för eventuell psykiatrisk uppföljning. I de fall där det akuta omhändertagandet skett på akutsjukhuset bedömer PKL-gruppen hur den psykosociala uppföljningen av chockade och sörjande människor ska ske efter att de har lämnat sjukhuset.

Krisbearbetning för egen personal

Förvaltningsledningen ansvarar för att den egna personalen så snabbt som möjligt ges möjlighet att samtala om vad de varit med om efter genomförd insats. Detta uppföljningsarbete sköts inom respektive organisation. Om hjälp behövs av utomstående finns detta att tillgå vid företagshälsovården.

Utbildning

För att Kris och Katastroflednings- och Akutgrupperna ska fungera i olika krissituationer ansvarar stadsdelsförvaltningen för att sammankalla för utbyte av övningar, information och studiebesök.

Förvaltningen ansvarar även för att berörd personal får vidareutbildning i hur de möter människor i kris. Varje representant i Kris och Katastrofledningsgruppen ansvarar för att informera sin organisation/sitt programområde om handlingsplanen för psykisk och socialt omhändertagande.